

КЪРТ ВОНЕГЪТ ОБРЪЩЕНИЕ КЪМ ВИПУСК 1970, КОЛЕЖ „БЕНИНГТЪН“

Превод от английски: Владимир Германов, 2000

chitanka.info

Надявам се да сте много щастливи като членове на образованата класа в Америка. Аз самият бях отхвърлян от нея многократно.

Както казах на Деня на Земята в Ню Йорк неотдавна — рядко канят пълните песимисти да говорят през пролетта. Аз предсказах, че всичко ще стане по-лошо и всичко стана по-лошо.

Един от проблемите, струва ми се, е това, че хората, които ни управляват, които разполагат с нашите пари и нашата сила, са адвокати и военни. Адвокатите искат да премахнат проблемите ни с приказки. Военните искат от нас да открием лошите и да пробием черепите им с куршуми. Това невинаги са най-добрите решения — особено в сферата на извозването на твърдите отпадъци и контрола над раждаемостта.

Настоявам администрацията на колеж „Бенингтън“ да създаде тук школа за запасни офицери. Наложително е да научим повече за военните хора, тъй като в момента те разполагат с твърде много от парите и силата ни. Голяма грешка е военните да бъдат прогонвани от студентските комплекси в гета като форт Бенинг и форт Браг. Накарайте ги да правят това, което правят, сред мъже и жени, които са образовани.

Когато бях в Корнелския университет, преживяванията, които най-силно стимулираха мисленето ми, бяха тъкмо в школата за запасни офицери — наръчника за оръжията и строевата подготовка, начинът, по който офицерите разговаряха с мен. Поради военното обучение, което получих в Корнел, в края на Втората световна война станах ефрейтор. След войната, както знаете, спечелих цяло състояние като пацифист.

Тук трябва да имате не само военни, но и техните оръжия — особено тези, за контрол над тълпите, като картечници и танкове. В наши дни има тенденция младите хора да образуват тълпи. Младите хора дължат на самите себе си да разберат колко лесно картечниците и танковете могат да контролират една тълпа.

Има едно основно правило за танковете и трябва да го знаете: единственият човек, който някога е победил танк, е актьорът Джон Уейн. И той беше в друг танк.

Добре тогава, за картечниците: работят като градински маркуч, но пръскат смърт. Към тях трябва да подхождаме внимателно.

За всички нас има един урок, свързан с картечниците и танковете: работете вътре в системата.

Наистина ли съм песимист? Преди три години преподавах в Университета на Айова. Имах стотици студенти. Доколкото мога да преценя, нито един от моите бивши студенти не е сметнал за уместно да се репродуцира. Единственият друг пример на подобно масово нежелание за репродукция е от Тасмания, около 1800-а година. Местните тасманийци се отказали от бебетата и онова с любовта, когато белите колонизатори, които били престъпници от Англия, ги избивали като дивеч, за спорт.

Някога бях оптимист. Когато бях малък, в Индианаполис. Тези от вас, които са виждали Индианаполис, ще разберат, че не е лесно да си оптимист там. Животът се състоеше от състезанието Спийдуей, на 500 мили, после 364 дни миниатюрен голф и пак състезанието Спийдуей.

Брат ми Бърнард, девет години по-голям от мен, беше на път да стане важен учен. По-късно щеше да открие, че сребърният йодид може да накара някои видове облаци да се извалят като дъжд или сняг. Известно време бях много запален на тема точни науки, заради него. Мислех, че учените ще открият точно как действа всяко нещо и след това ще го направят да действа по-добре. Бях убеден, че докато навърша пълнолетие, двайсет и една, някой учен, може би дори брат ми, ще направи цветна снимка на Всемогъщия Бог и ще я продаде на списание „Популярна механика“.

Научната истина щеше да ни направи толкова щастливи и доволни.

Какво се случи в действителност, когато станах на двайсет и една — пуснахме научна истина над Хирошима. Убихме всички там. Току-що се бях върнал у дома, след като бях военнопленник в Дрезден и бях видял как градът изгаря до основи. Светът едва тогава започваше да научава колко зловещи са били концентрационните лагери. Проведох откровен разговор със самия себе си.

— Ей, ефрейтор Вонегът — казах си. — Може би не е трябвало да си оптимист. Може би песимизмът е това, което ти трябва.

Оттогава съм последователен песимист, с няколко изключения. За да убедя жена ми да се омъжи за мен, разбира се, трябваше да й обеща, че бъдещият свят ще е божествен. След това всеки път, когато мислех, че тя трябва да роди бебе, се налагаше пак да лъжа за бъдещето. Също така се налагаше да лъжа всеки път, когато тя заплашваше, че ще ме напусне, защото съм бил прекален песимист.

Много пъти съм спасявал брака си с възклицанието:

— Чакай! Чакай! Най-накрая виждам светлина в тунела!

И ми се ще да можех да донеса светлина във *ваши*те тунели, днес. Жена ми ме молеше да ви донеса светлина, само че няма светлина. Всичко ще става невъобразимо по-лошо и никога повече няма да се оправи. Ако ви бях излъгал за това, щяхте да почувствате, че ви лъжа, което би било още една причина за тъга. Имаме предостатъчни причини да сме тъжни.

Искам да дам девиз на вашия випуск, девиз на цялото ви поколение. Той е от любимата ми пиеса на Шекспир, „Крал Хенри VI“, трета част. В първата сцена на второ действие, спомнете си, Едуард, граф Марч, който по-късно ще стане крал Едуард IV, влиза с Ричард, който по-късно ще стане дук Глостър. Те са синове на дук Йорк. Пристигат начело на войските си в равнината край Мортимъровия кръст в Херефордшир и веднага научават новината, че главата на баща им е отсечена. Наред с другото, Ричард казва следното и то е девизът, който ви давам: „... мъквата омеква от сълзите“.

И още веднъж: „Мъквата омеква от сълзите“.

В същата пиеса, която толкова ме утешава, намираме и следния ред: „Дори и червеят, премазан, хапе“. Излишно е да ви казвам, че това е реплика на лорд Клифърд от първа сцена на второ действие. Това би трябвало да е оптимистично, струва ми се, но трябва да ви кажа, че един червей може да бъде настъпен така, че да не може и да помръдне, след като вдигнем крака си.

Правил съм този експеримент, за да го видят децата ми, много пъти. Те сега са големи. Могат да настъпват червеи, без помощта на баща си. Нека обаче за момент си представим, че червеите могат да хапят и хапят. И да се запитаме: „Коя посока би била добра и нова, за да поеме по нея червеят на цивилизацията?“

Добре, трябва да се движи нагоре, ако е възможно. Нагоре несъмнено е по-добре, отколкото надолу или поне така смятат повечето хора. И ние ще сме много по-сигурни, ако правителството изтегли парите си от науката и ги вложи в астрологията или гледането на ръка. Някога мислех, че науката ще ни спаси и тя наистина опита. Не можем обаче да търпим повече невероятни експлозии, независимо дали са за или против демокрацията. Надежда има само в суеверието. Ако искате да станете приятели на цивилизацията, тогава трябва да сте

врагове на истината и фанатични привърженици на безвредните глупости.

Знам, че милиони долари са били похарчени, за да бъде създаден този великолепен випуск и че главната надежда на преподавателите ви е била, след като приключат обучението ви, вие вече да не сте суеверни. Съжалявам — сега се налага да поправам това положение. Моля ви да повярвате в най-нелепото суеверие от всички: че човечеството е в центъра на вселената, че то изпълнява или осуетява най-величествените мечти на Всемогъщия Бог.

Ако можете да повярвате това и да накарате и други да повярват, тогава може и да има надежда за нас. Човешките същества могат да престанат да се отнасят едно към друго като към боклук, могат, вместо това, да започнат да се ценят и защитават едно друго.

Мнозина от вас ще имат бебета така или иначе, ако сте като мен. Цитирам поета Шилер: „Срещу глупостта и самите богове се борят напразно“.

За астрологията и гледането на ръка: те са нещо добро, защото карат хората да се чувстват живи и пълни с възможности. Те са комунизъм в най-добрия му вид. Всеки има рожден ден и почти всеки има длани.

Да вземем, например, един невзрачен на вид човек, роден на 3 август. Той е Лъв. Той е горд, щедър, надежден, енергичен, властен и авторитетен! Всички Лъвове са такива! Управлява го Слънцето! Скъпоценните му камъни са рубин и диамант! Цветът му е оранжевият! Металът му е злато! И този човек е *никой*?

Хармоничните му знаци за бизнес, брак и приятелство са Стрелец и Овен. Някой тук да е Стрелец или Овен? Внимавайте! Съдбата идва!

Наистина ли това самотно на вид човешко същество е само? Нищо подобно! Има един и същи слънчев знак с хора като Т. Е. Лорънс, Хърбърт Хувър, Алфред Хичкок, Дороти Паркър, Жаклин Онасис, Хенри Форд, принцеса Маргарет и Джордж Бърнард Шоу! За тях сте чували.

Представете си как почервява от щастие! Поискайте да ви покаже изумителните си длани. Каква фантастична линия на сърцето има! Внимавайте, момичета! Някога да сте виждали такъв лунен хълм? Ау! Ето това е човешко същество.

С което стигаме до изкуството, чиято цел, подобно на астрологията, е да използва измами, за да могат човешките същества да изглеждат по-чудни, отколкото са в действителност. Танцьорите показват човешки същества, които се движат много по-изящно, отколкото в действителност. Книгите, филмите и театърът показват човешки същества, които говорят много по-забавно, отколкото в действителност, показват ни незначителни човешки начинания, които изглеждат важно. Певците и музикантите ни показват човешки същества, които издават много по-прекрасни звуци от тези, които човешките същества издават в действителност. Архитектите строят храмове, в които става нещо видимо чудесно. В действителност вътре не става нищо. И така нататък.

Изкуството поставя човека в центъра на вселената, независимо дали мястото му е там, или не е. Военната наука, от друга страна, гледа на човека като на боклук — и на неговите деца, и на неговите градове. Военната наука може би има право за незначителността на човека и необятността на вселената. Въпреки всичко, аз отхвърлям тази незначителност и моля вас също да я отхвърлите, като създавате преклонение пред изкуството.

Един мой приятел, който е и критик, реши да напише статия за някои неща, които съм написал аз. Препрочете всичките ми неща, което му отне около два часа и петнайсет минути, а когато свърши, беше изнервен.

— Знаеш ли какво правиш ти? — попита ме.

— Какво правя? — отвърнах аз.

И той каза:

— Слагаш горчиви обвивки на захарни хапчета.

Сега искам да направя следното — да накарам горчивината на песимизма ми да се разсее и да оставя в устите ви вкус на ванилия и сладост. Намирам обаче, че ми е все по-трудно и по-трудно да приготвям подобни сладкарски изделия — особено след като нашите военни учени започнаха да стрелят по тълпи от своя собствен народ. Освен това миналия януари пътувах до Биафра, което беше един милион смехове. И кошмарната война в Индокитай продължава и продължава.

Въпреки това ще ви дам ванилията, която ми е останала.

Много пъти е повтаряно, че познанията на човека за самия него са останали далече зад разбирането му за технологиите и че можем да имаме мир, изобилие и справедливост, само когато това познание настигне другото. Това не е вярно. Някои хора се надяват на велики открития в обществените науки, нещо като социални еквиваленти на $F = m \cdot a$ и $E = m \cdot c^2$, и така нататък. Други смятат, че трябва да се развиваме, да станем още по-добри маймуни, с по-големи мозъци. Искане се единствено да не сме такива егоисти, каквито сме.

Вече имаме голям брой разумни предложения за това, как да действваме, ако нещата на Земята трябва да станат по-добри. Например: не прави на другите това, което не искаш те да ти правят. Преди около седемстотин години Тома Аквински е имал други препоръки за това, какво хората да правят с живота си и не смятам, че те са станали нелепи заради компютрите, пътешествията до Луната и телевизията. Той възхвалява Седемте духовни акта на милосърдието, които са следните:

Да учим невежия, да съветваме съмняващия се, да утешаваме тъжния, да укоряваме грешника, да прощаваме на нарушителя, да изтърпяваме нетърпимия и трудния, и да се молим за всички нас.

Той се възхищава и от Седемте телесни акта на милосърдието, които са следните:

Да храним гладните, да даваме на жадните да пият, да обличаме голите, да подслоняваме бездомните, да посещаваме болните и затворниците, да откупуваме пленниците и да погребваме мъртвите.

Една голяма измама на нашето време е твърдението, че науката е превърнала религията в антика. Единственото, на което науката е навредила, е историята за Адам и Ева и историята за Йона и кита. Всичко останало важи с пълна сила, особено уроците за справедливостта и добротата. Хората, които намират тези уроци за неуместни през двайсети век, чисто и просто използват науката като извинение за алчността и грубостта си.

Науката няма нищо общо с това, приятели.

Друга голяма измама е, че хората на вашата възраст би трябвало да спасят света. Говорих пред завършващия випуск в едно подготвително училище за момичета на Кейп Код, където живея. Казах на момичетата, че са твърде млади, за да спасяват света и че, след като

вземат дипломите си, трябва да отидат да плуват, да се возят на лодки, да се разхождат или просто да се забавляват.

Често чувам родители да говорят на идеалистично настроените си деца: „Добре, виждаш колко лоши неща има на този свят. Излез и *направи* нещо, за да не е така. Ние всички сме с теб. Излез и *спаси* света“.

Вие сте с четири години по-големи от онези момичета от подготвителното училище, но все още сте твърде млади. Ако хората са ви казали, че сега е ваша работа да спасите света, значи са ви измамили. Не е ваша работа. Вие не разполагате с нужните пари и нужната власт за това. Нямате и нужния мрачно зрял вид — независимо, че може и да сте мрачно зрели. Нямате представа дори как се борави с динамит. По-старите хора трябва да спасят света. Вие можете да им помагате.

Не поемайте целия свят на плещите си. Бъдете вятърничави, както се полага на хора на вашата възраст. Да си „вятърничав“, между другото, беше дребно нарушение според устава на военноморските сили. Какво чаровно престъпление. Това означава нетърпима липса на сериозност. Бих се радвал, ако ме уволнят позорно от военноморските сили на Съединените щати за вятърничавост — вятърничавост не само веднъж, а отново и отново.

Мнозина от вас това лято ще се заемат с много сериозна работа — ще помагат в предизборните кампании на човечни сенатори и конгресмени, ще помагат на бедните и невежите и ужасно старите. Добре. Но бъдете и вятърничави.

Когато наистина ви дойде времето да спасявате света, когато разполагате с някаква власт и научите кое какво е, когато хората няма да могат да ви се подиграват, защото изглеждате твърде млади, ви предлагам да работите за някакво социалистическо правителство. Свободната инициатива е твърде тежка за старите, болните, срамежливите, бедните и глупавите и така нататък хора, които никой не обича. Те просто не могат да мелят брашно при свободната инициатива. Липсва им нещото, което Нелсън Рокфелер например има в изобилие.

Значи, нека разпределяме богатството по-справедливо, отколкото сега. Нека се постареем всеки да има достатъчно храна, прилично място за живеене и медицинска помощ, когато му е нужна. Нека

престанем да харчим пари за оръжия, които и без друго не вършат работа, слава Богу, и да започнем да харчим пари един за друг. Не е налудничаво да говорим за скромно благосъстояние. Такова нещо съществува в Швеция. Можем да го имаме и тук. Дуайт Дейвид Айзенхауер веднъж посочи, че в Швеция, с множеството ѝ утопични програми, има голям процент алкохолици и самоубийци, има и младежки бунтове. Дори и така да е, ще ми се Америка да опита социализма. Ако започнем да пием здравата и да се самоубиваме, ако децата ни започнат да обезумяват, отново ще можем да се върнем към добрата стара свободна инициатива.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.